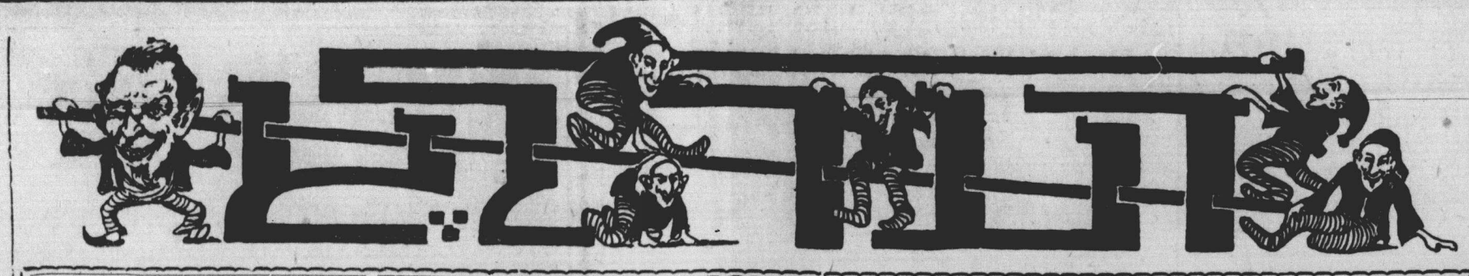

א נריעף פון מענדעל - דעם - רנ'ס

(במקום פעליעטאן)
פון אברהמ'ל.

שפריצען

פון יהושע זינגער

מר. קירשענבוים פון פאלקס פאר־איין, איז געקומען צו מיר, איך זאל איהם געבען א נדבה, א וויץ פאר זייער קאמפיין.

נעהם איך ארויס מיין טשעק־בוך, מאך אויס א טשעק אויף פינף־און־צוואנ־ציג דאלאר, און דערלאנג איהם.

"טהענק יו, מיסטער בערעל. טהענק יו!" האט ער אויסגערופען ארויינלייענע־דיג גיך מיין טשעק אין פאקעט. "דאס איז שוין עפעס מעהר ווי א וויץ! — טהענק יו!"

וועל, טראכט איך מיר, דער חזיר־שער גוי דארט אין די בענק, האט שוין א בעסערען חוש פאר הומאר, ווי דער גע־נעראל סעקרעטאר פון אידישען פאלקס־פאראיין. נעווער מיינד, אז ער וועט נאר נעהמען מיין כתיבה אין האנד, און א בלעטער טאן די גרויסע נמרא, וואס ליגט אויפ'ן דעסק, וועט ער שוין גלייך ווייסען, צי עס איז עפעס מעהר ווי א וויץ, אדער נאר בלויז א וויץ!

* * *

"מיסעס פרומשטיין!" רופט אויס דער מעדשיסטרייט. "איהר ווערט אנגע־קלאגט אין גנב'ענען צוויי דאזען אייער, אין גראסערי סטאר אויף קענזינגטאן עוועניו, האט איהר עפעס וואס צו זאגען, אלס א פארטיידיגונג?"

"יעס, הער ריכטער! איך האב עס גענומען דורך א טעות."

"וואס פאר א טעות?"

"איך האב געמיינט, אז זיי זיינען פרישע."

* * *

מיר זיינען געפאהרען צום גרעניץ מקבל פנים זיין א אידישען גדול.

דער אימיגריישאן־אינספעקטאר, האט א קוק געטאן אויפ'ן פאספארט און נאכהער אויפ'ן גדול און פארוואונדערט אויסגערופען:

"אין פאספארט שטעהט, אז איהר זענט א פליכטוואטער, און איהר האט אזא שעהנע קאפ האר! איז דער פאספארט א פאלשער?"

"ניין," זאגט דער גדול, "די קאפ האר איז א פאלשע".

* * *

ז': א פרוי קען האלטען א סוד, ווען זי וויל.

ע': זיכער, אבער ווייז מיר א פרוי אין דער וועלט, אז זי זאל עס וועלען!

* * *

די טיטשערין אין סקול האט אנגעזאגט די קינדער, אז זיי זאלען הרג'ענען אלע פליגען, וועלכע זיי זעהען אין הויז.

מיין דזשייקי האט זיך גענומען צו דער עובדא גאנץ געשמאק. מיט א סך א גרעסערען חשק, ווי צו די אנדערע האס־וואָרק.

נעכטען קום איך א היים, דערצעהלט ער מיר, אז ער האט געהאט א גוטען טאג, ער האט געהרג'עט דריי פאר פליגען. דריי מענער און דריי ליידים.

"פון וואנען ווייסטו דזשייקי, וועלכע זיינען מענער און וועלכע ליידים?"

"שור, ווייס איך! די וואס זענען געשטאנען אויף די צוקער זענען מענער, און די וואס זענען געשטאנען אויפ'ן שפיגעל, זיינען ליידים!"

* * *

וואס הייסט א קעניג, א זעלבסט־הערשער? — פרעגט א איד.

גאנץ פשוט. — א קעניג, וואס האט ניט קיין ווייב.

* * *

מיינער א בעקאנטער, און עלטערער בחור איז צו מיר געקומען און אביסעל שעהמעוודיג געזאגט:

איך האב ביי אייך געוואלט פרעגען אן עצה, מיסטער בערעל, איך ווייס, אז איהר זענט א קלוגער, און געלערענטער מאן.

'מיט פארגעניגען!" ענטפער איך, "וואס דריקט אייך?"

"אה, איך האב געוואלט איהר זאלט מיר זאגען, וועלכער מאנאט איז דער מזל'דיגסטער, איך זאל אין איהם חתונה האבען?"

"וועל, דער מזל'דיגסטער מאנאט, מיין פריינד, איז וחלקלקות".

"וחלקלקות! עס איז דאך נאר ניטא אזא מאנאט?"

"אט, דאס איז טאקי, וואס איך מיין!"

* * *

"וואס מאכט עפעס דער פרעזידענט פון אונזער סאסייטי, ברודער קיאסקי? איך האב איהם שוין א לאנגע צייט ניט געזעהן." פרעג איך מיינעם א סאסייטי־ברודער.

"אה, ער פיהלט ניט גוט. ער איז זעהר אויף א שטרענגען דייעט. ער טאר ניט טרינקען קיין בראנפען, עסט ניט קיין טשיקענס, און איבערהויפט נעהמט ער ניט אין מויל קיין מצה־קניידלאך, נאך וועלכע ער פלעגט זיין די כפרה, און גענעסען כמעט דריי מאל א וואך."

"וואס איז דער מעהר, ער ליידט אויפ'ן מאגען?"

'ניין, ער זיצט אין דזשייל!"

ווינטער - בלומען

(לעגענדע)
פון ראובן רוטשיק.

— איך קען דיר נארניט פארשטעלען, מיין אלטער חבר ליעבער, — ווי דא דאס "טעפעל סמעטענע" קעהרט יעדען טאג זיך איבער!

צוביסלאך אויסגעלאשען דא דער רויטער "עמוד־אש" איז, און סטאלין זעלבסט געענדיגט האט זיין גאנצען "סדר־בראשית"...

ניט לאנג ערשט האט מען רעקוויזירט גאנץ פריי די בתי־מדרשים, לחבדיל אויך, די קלויסטערס און 'מקואות" פאר די נשים,

פון אלע קליינע ווארשטאטען און דערפלאך אויסגעשמאלצען ארטעלען, קאלעקטיוען — מיט א צירקולאר א שטאלצען...

מיר האבען אלע שוין געמיינט, אז אויס מיט קאפיטאל — איז, אז אלץ איז קאלעקטיווירט אפילו אויך — דער כלות.

און אז דער עולם מוזען וועט שוין דאווענען נאר ביחידות — איז פלוצים נאר דער שרעק אוועק, און אויס — מיט דעם "ריד" איז.

ארויס איז ווידער א דעקרעט פון יענע הויכע פענסטער, אז ווייטער ניט פארמאכט ווערען קיין קלויסטער טאר דער קלענסטער.

און אהן א הסכם פון דעם כלל און פון די מאסקווער "גדולים" טאר ניט "קאמוניזירט" ווערען אפילו קיין ביתעולם...

און וואס די קאמיסאריאט און פראווינץ האבען פארנומען, מוז אומגעקעהרט ווערען צוריק אין גאנצען, ווי מזומן...

און קיינער טאר מיט גוואלד ניט מעהר רעפארמען נייע טרייבען, אויב ער וויל פון דער טורמע נאר פאר חוצפה — אויסען־בלייבען!

היינט מעפסטו זעהן, ווי ס'געהען מיט אראפגעלאזטע נעזער די קאמיסאריאט — זלמן קנאפ און בערעלע דער גלעזער...

אוועקגענומען האט מען לאנג פון זיי די "רויטע" לייעצע, און איצט נאך ציטערען זיי פאר די איינענע פאר פלייצעס...

עס נעהמט דער "סדר טהרות" אן אין דער פארטיי מיט בייטשען, און די "פרנסה" איינגעשטעלט אין ביי די "רויטע" דייטשען.

דער "פינאנספעקטאר" נחמן טראסק זיך היט אויך פון אטאקעס, און איז צו אונז היינט מילד און ווייך, כאטש ליינ איהם צו צו מכות!

און די פארמאכטע שניידער־שוהל איז ברייט שוין אפען ווידער. דער עולם דאווענט מיט א ברען פאר אויס דעם גאנצען סידור.

פארלוידען האבען שוין די וועלף די צייהנער מיט די נעגעל. מען זעהט קיין דעמאנסטראציעס פון רויטע "עולי־רגל".

נאר ווי געשיקט זיך, — איז מען ניט פון "מישגעת'ן" פטור.

ווייל קוים נאר פלאצט דא איין געשווער, וואקסט אן א נייער בלאטער.

עס האט אונז "מאסקווע" ערשט טראקטירט

מיט א פאלענדאר נייעם, פון וועלכען מען פארגעסען קען, ווען איז "ציאת מצרים".

דער נייער לוח טיילט דעם יאהר אין דרייצעהן שטיק חדשים, און צעהלען טבילה קענען ניט הורך איהם די פרומע נשים.

דער "עמעס" שטיצע זוכט אצינד ביי "דעקלאסירטע" אידלאך, ווייל ארבייטסלאז היינט זענען דא די שוסטערס, שניידערס, שמיעדלאך.

נאר קיינער ניט איהם ניט קיין געלט דעם אויסגעשפילטען לעקער. ווייל אידער אזא "עמעס". איז אונז ליעב שוין דער "שעקער"...

אויף מצה האט מען א "נאלאג" באשטימט — און נאר געשוואלען, 5 רובעל וועט מען פאר א פונט פון אויסלאנד — מוזען צאהלען...

איז גלייכער שיק "מזומן" מיר, ניט האנדעל, ווי קיין חמור. ווייל פסח פאלט אויס "זונטאג" היינט איך מיין צו זאגען — "האמער".

צוויי מאל אן עבירה

מען איז אמאל געקומען זיך קלאגען פאר'ן רב ר' עקיבא אינר, אויף איינעם פון די שטארד־ליים. וועלכער איז געפארען אין באהן אום שבת. דער רב האט אויף דעם־געענטפערט:

— דאס וואס ער איז געפארען אום שבת איז נאך ניט איינגעגעגען. איהר זאלט וויסען, אז דערצו איז ער נאך באר־גאנגען די עבירה פון גנבה, ווייל ער האט ניט געקויפט קיין ביילעטען פאר די צוויי מלאכים, וואס באגלייטען יעדען אידען אום שבת.

און זיינע אלטע לוחות...

א נס, וואס די חדשים נאך די אלטע נעמען האלטען, ווייל אנדערש פון דער רעכנונג וואלט דער מח זיך צושפאלטען!...

נאר כאפט זיי שוין דער גוטער יאהר! אבי מען אטעמט פרייער, און די יעווסעקציע איז אוועק מיט מזל אויפ'ן פייער!

דער "עמעס" שטיצע זוכט אצינד ביי "דעקלאסירטע" אידלאך, ווייל ארבייטסלאז היינט זענען דא די שוסטערס, שניידערס, שמיעדלאך.

נאר קיינער ניט איהם ניט קיין געלט דעם אויסגעשפילטען לעקער. ווייל אידער אזא "עמעס". איז אונז ליעב שוין דער "שעקער"...

אויף מצה האט מען א "נאלאג" באשטימט — און נאר געשוואלען, 5 רובעל וועט מען פאר א פונט פון אויסלאנד — מוזען צאהלען...

איז גלייכער שיק "מזומן" מיר, ניט האנדעל, ווי קיין חמור. ווייל פסח פאלט אויס "זונטאג" היינט איך מיין צו זאגען — "האמער".

מען ווערט מישוגע פון די טעג, נאר אונזער פאלק דער מיוחס זיך האלט נאך ביי טראדיציעס.

לאנג אדער קורץ

וואסער קליידעל וועסטו טראגען, שיינע מיידעל מיינע?
כ'וויים אליין ניט וואס צו זאגען,
כ'האב א גאנצע טענה:

ס'איז די מאדע דאך א קלוגע,
אלצדינג וויים די מאדע,
נאר זי מאכט מיר איצט משוגע,
תם'יש פון הגדה.

לאנגע קליידער — זאל זיין לאנגע,
זאל מען די שוין נוצען —
צו א שידוך איז ניט דערגאנגען,
און מען בלייבט אלץ זיצען.

דער לץ זאגט

אמאל האבען פרויען געברענט, היינט רויכערען זיי בלויז (פאפיראסען)...

* * *

אמאל האט מען געהאט אן עקזיס־טענץ.

היינט האט מען בלויז — טענץ.

* * *

ווען א געשעפט ווערט אויפ'ן ווייב'ס נאמען איבערגעטראגען איז דאס דער בעסטער באוויז, אז דער געשעפט — טראגט ניט...

* * *

א מאן קען מען איבערציינען אין ליבע מיט ווערטער, א פרוי — מיט געלט.

* * *

אום צו גיין אין גן ערן — מוזטו פריער שטאהבען.

* * *

דעם דאקטאר'ס פעלערען דעקט צו די ערד.

* * *

צי די ליבע ביי א פאר־פאלק איז קליין, אדער גרויס, סוף כל סוף ענדיגט עס זיך מיט — קליינזוארג...

* * *

איידער צו שטארבען, איז שוין גלייכער צו האבען א טויט־שרעק...

* * *

פאראן צוויערליי מענשען: אועל־כע, וואס האבען ליעב אפצולעבען זייער לעבען בבכוד, און אזעלכע, וואס קענען נישט לעבען אן א ביסעל — כבוד...

* * *

אמאל פלעגט מען זאגען, אז די מענ־שען זענען "עולים ויורדים" און היינט, אז פון עולם ווערען בלויז — "יורדים"...

ליכטיגער טאג

פון אייב דייוויס.

(מיין הארציגע פרוי, חייקה. א מתנה.)

ווען מיינע אויגען האבען העל געשיינט,
אין מיינע יונגענט זונען טעג,
איז א שיין פארביי געלאפען,
און אנגעוויזען מיר מיין וועג.

און דערזעהן האב איך
אין דעם ליכטיגען טאג
א שטראל וואס שיינט ווי די זון
האט מיין הארץ א צאפעל געטאן.

און דער ליכטיגער שטראל
וואס שיינט נאך מיין לעבען מיט פרייד
לאדט אן דאס הארץ מיר מיט גליק,
שטראלט אויף אין מיין גאלדענעם וועג.

און ווען דאס ליכט וואס שיינט ווי די זון
וועט אין טונקעלקייט פארגיין,
וועט אויך מיין לעבען
אין פינסטערניש בלייבען שטעהן.

לי הכסף, לי הזהב

פון גראף קאלי.

נישט קיין ווינטער, נישט קיין זומער,
נישט קיין טוים און נישט קיין לעבען,
גאטעניו, פון אלטע גליקען
זאג, וואס האסטו אונז געגעבען? . . .

לי הכסף, לי הזהב
אזוי האכט זיך, שטעהט געשריבען,
ווי זשע קומט עס, ווי קבצנים
זענען אידעלאך געבליבען . . .

ער, דאס אויבערשטע פון שטויסעל,
ער, דער אתה בחרתנו!
האט קיין ארט נישט, וואו צו לעבען,
סיידען דארט אויף דער לבנה . . .

אלע טויערען פאריגעלט,
צוגעשלאסען אלע טירען,
וואלט ער קענען כאטש צום נארד פאל,
וואלט ער איצטער אימיגרירען.

האסט איהם אויך א לאנד געגעבען,
וואס מען רופט עס פאלעסטינע,
האסטו אריינגעזעצט אראבער
אין זיין אידישער מדינה . . .

פריער און איצטער

איידער געהייראט האב איך מיין געליבטע,
ווייסט איר וואס כין איך פאר איר דאן געווען?
איר גאלדענער עפעל, איר שאץ און איר אוצר,
איר מלאך הגואל און הימלישער וועזען.

מיר זענען פארהייראט געווארען און עס זענען
די יארען אריבער ווי רוחות און גייסטער,
און ווייסט איר וואס כין איך פאר איר א י צ ט געווארען?
גאר פשוט און איינפאך — ניט מעהר ווי א טייסטער . . .

אל. הערים

דער בעסטער שלום עליכם פארלעזער און הומאריסטישער דערצעהלער.

חיה'לע גרובער

הויפט ארטיסטין פון דער וועלט באי־רימטער מאסקווער "הביטה"

די
אויסערגעוועהנליכע
קולטורעלע
פארוויילונגען

אין א וואונדערבארען פראגראם פון
פאלקס לידער, פארלעזונגען
אינסצענירונגען און
איינאקטערס

דינסטאג אוועגט מערץ דעם 25-טען

— אין —

סטענדערד טעאטער

די וועלכע האבען שוין געהערט "אל־הערים" און חיה'לע גרובער וועלען זיי זיכער קומען הערען און זעהן אין זייער נייעם פראגראם.

בילעטען צו באקומען אין באקס אפיס פון טעאטער.

אראנזשירט פון,
אידיש נאצ. ארבייטער פארבאנד.

בילעט פרייזען: 50 און 75 סענט